

УДК 930.253:336.24(438) «1919–1922»

DOI <https://doi.org/10.32782/2307-7778/2024.1.5>

Олександр ДОБРЖАНСЬКИЙ

доктор історичних наук, професор кафедри історії України, декан факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, вул. Кафедральна, 2, м. Чернівці, Україна, 58000
(o.dobrzanskiy@chnu.edu.ua)

Oleksandr DOBRZHANSKY

doctor of historical sciences, professor of the department of History of Ukraine, Dean of the Faculty of History, Political Science and international relations of Chernivtsi National Yuriy Fedkovich University, St. 2, Cathedral, Chernivtsi, Ukraine, 58000
(o.dobrzanskiy@chnu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3817-188X>

“DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SKARBU” ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ІСТОРИЇ МИТНОЇ СПРАВИ У ДРУГІЙ РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ (1919–1922)

Анотація. Мета статті – аналіз “Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu” як важливого джерела вивчення історії митної справи у Другій Речі Посполитій. *Методологія дослідження* базується на принципах історизму, системності та на критичному підході, загальнонаукових та спеціальних методах історичної науки. *Наукова новизна* ґрунтується на тому, що досліджувана тематика науковцями практично не досліджувалася. Це видання містило офіційні дані, відомості та розпорядження, пов’язані з функціонуванням митниць, організацією, правилами і процедурою їхньої діяльності. Аналіз публікацій у “Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu” свідчив про еволюцію митної політики, її зміни впродовж певного часу, взаємодію між митними службами та іншими державними структурами. Це джерело дає можливість усвідомити значення митних питань в економіці та політиці Другої Речі Посполитій, а також їхній вплив на зовнішнє та внутрішнє становище країни. “Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu” сприяє дослідженню зв’язків зовнішньої торгівлі та митних зборів, які впливали на економічну діяльність країни, формували правові норми, що стосувалися митної діяльності, та їхнього впливу на внутрішні та зовнішні економічні процеси. *Висновки.* Видання є цінним джерелом для дослідження митних практик у сфері митної діяльності на початку 1920-х років – важливого складника соціально-економічної історії Другої Речі Посполитої.

Ключові слова: Друга Річ Посполита, “Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu”, «Дирекція мит у Львові», митна справа, мито.

“DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SKARBU” AS A SOURCE OF STUDYING THE HISTORY OF CUSTOMS AFFAIRS IN THE SECOND CASE OF THE COMMONWEALTH (1919–1922)

Abstract. The purpose of the article is the analysis of “Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu” as an important source for studying the history of customs affairs in the Second Polish-Lithuanian Commonwealth. *The research methodology* is based on the principles of historicism, systematicity and a critical approach, general scientific and special methods of historical science. *Scientific novelty* is based on the fact that the subject under study has practically not been studied by scientists. “Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu” is an important source for studying the history of customs affairs in the Second Polish-Lithuanian Commonwealth. This edition contained official data, information and orders related to the functioning of customs, organization, rules and procedures of their activities. The analysis of the publications of “Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu” testified to the evolution of customs policy, its changes over time, interaction between customs services and other state structures. This source provides an opportunity to understand the importance of customs issues in the economy and politics of the Second Polish-Lithuanian Commonwealth, as well as their

impact on the country's external and internal situation. "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu" contributes to the study of the relationship between foreign trade and customs duties, which influenced the economic activity of the country, formed legal norms related to customs activities and their impact on internal and external economic processes. The publication is an important source for the study of customs practices that took place in the field of customs activity in the 1920s. **Conclusions.** It allows us to consider customs affairs as an important element of the socio-economic history of the Second Polish-Lithuanian Commonwealth, to determine its role and place in the formation of economic relations.

Key words: Second Commonwealth of Nations, "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu", «Directorate of Customs in Lviv», customs affairs, customs.

Постановка проблеми. "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu" – важливе і цінне джерело вивчення реформ та змін у митній справі, які відбувалися у Другій Речі Посполитій. Видання містить інформацію про прийняття нових законів, ухвалення постанов та розпоряджень, спрямованих на вдосконалення митної системи, зміну тарифів, митних правил тощо. Окрім того, "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu" розкриває ключові події та важливі етапи у розвитку митної інфраструктури держави, такі як будівництво митниць, упровадження нових методів контролю, розширення митних постів, прикордонних зон тощо. Отже, аналіз офіційного видання Міністерства фінансів "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu" дає можливість краще зрозуміти динаміку розвитку митної справи у Другій Речі Посполитій, детальніше вивчити політичні та економічні аспекти митних процесів, а також їхній вплив на загальну державну політику та зовнішньоекономічні відносини країни.

Мета статті – проаналізувати "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu" як важливе джерело вивчення історії митної справи у Другій Речі Посполитій.

Виклад основного матеріалу дослідження. "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu" містив різноманітну інформацію, пов'язану з діяльністю Міністерства фінансів Другої Речі Посполитої: офіційні оголошення, рішення, законопроекти, циркуляри, статистичну інформацію тощо. Окрім того, "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu" публікував законодавчі акти, зміни у фінансовому регулюванні митної справи, звіти про виконання надходжень до державного бюджету, інформацію про фінансові та економічні показники країни, що є важливим джерелом інформації для вивчення історії митної справи Другої Речі Посполитої. "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu" переважно передруковував розпорядження вищих органів влади, у тому числі й Міністерства фінансів. Зокрема, в одному з випусків за 1919 р. його зміст сформовано з одинадцяти тем: загальні положення – комунікат щодо «Додатку до офіційного вісника Міністерства фінансів, викладених Дирекцію казначейства у Львові»; організація влади – закон від 30 травня 1919 р. про гарантію державної скарбниці у розмірі 50 млн марок польських (далі – мп.) із метою пільгового кредитування дрібних промисловців, ремісників та їхніх виробничих організацій, положень про реалізацію зазначеного питання; прямих податків – закон від 28 червня 1919 р. про захист орендарів, циркуляр про одноразовий податок із подарованих маєтків, про бланки патентів; гербові збори – закон від 26 червня 1919 р. про мораторій на юридичні та приватні фінансові претензії на території колишнього австрійського поділу, оголошення Державної комісії імпорту та експорту про подання відповідних заявок; податків на споживання – інструкції щодо продажу сірників; стану національної скарбниці на 30 червня 1919 р.; валютних питань – про емісію "Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej" на 20 липня 1919 р.; закону про страхування – ухвали міністрів фінансів, промисловості й торгівлі щодо внесення змін до статуту "Spółki akcyjnej Towarzystwa Ubezpieczeń "Przyszłość" w Warszawie", постанови щодо внесення змін до § 1 статуту акціонерного товариства "Lechja", "Spółka akcyjna"; господарські питання органів державної влади – закон від 28 червня 1919 р. про захист орендарів; приписи про державну службу – положення про надання земельних

ділянок державним службовцям на землях колишньої Австро-Угорщини; податкової охорони – циркуляр про стипендії з каси штрафних надлишків колишніх земель Австрії, ухвали про відпустки [1].

Варто зауважити, що “Wykaz Skarbu Narodowego” на 30 червня 1919 р. окрім валют різних держав додатково мав 12 717 штук золота (81,0945 кг), 27 941 – срібла (462,0016 кг), 26 463 – із різних металів (1442,6265 кг), одну скриню, яка, згідно зі списком, містила 855 різних золотих і 7 189 срібних монет, хрести та військові медалі тощо [2, s. 4]. Відповідно до закону від 15 липня 1920 р., заборонено транспортування дорогоцінних металів за кордон у формі монет, злитків та необроблених дорогоцінних камінців і металів. Натомість дозволялося вивозити вироби зі срібла, золота або платини для власного використання в кількості одна обручка, один кишеньковий годинник або брелок, два перстні, пару сережок. Циркуляр Міністерства фінансів від 31 грудня 1920 р. дозволяв вивозити за кордон без отримання спеціального дозволу 150 швейцарських франків або їх еквівалент в інших валютах, одноразово до 3 тис мп. або по 10 тис на місяць. Мандрівники, які прибували на тимчасове мешкання у Другій Речі Посполитій, подавали на митниці детальний перелік (у двох примірниках) дорогоцінних металів у виробках, злитках, монетах, включаючи іноземну валюту, місце свого постійного проживання і країну. Натомість іноземні громадяни, які приїжджали відпочивати і кататися на лижах і не декларували на митному кордоні валюту та дорогоцінні вироби зі срібла, золота і платини, мали отримати спеціальний дозвіл у кредитному відділі Міністерства фінансів на їх вивезення або ж митниці мали право їх конфіскувати на користь державного бюджету [3, s. 986].

Поповнення “Skarbu Narodowego” відбувалося й за рахунок митних структур. Так, у циркулярі від 9 червня 1921 р. Дирекції департаменту мит ішлося про те, що вона отримала інформацію щодо продажу окремими митницями конфіскованих срібних і золотих речей, «залишених на кордоні». Зважаючи на ситуацію, що склалася, Міністерство фінансів, посилаючись на циркуляр від 14 квітня 1920 р., зобов'язувало митниці не зберігати срібні і золоті вироби, а негайно відправляти їх до Польського крайового позичкового фонду у Варшаві, повідомляючи кредитний відділ державної скарбниці. Оскільки дорогоцінні вироби мали зберігатися на депонуванні і на підставі закону від 15 липня 1920 р., їх заборонялося вивозити за кордон, а необхідно було передати до державного бюджету [4, s. 365].

Намагаючись захистити внутрішній ринок від нерегульованого надходження товарів, наповнення державного бюджету, Комісія з імпорту та експорту інформувала зацікавлені торгові кола подавати заяви до відповідної комісії, які мали б містити такі дані: ім'я та адресу заявника, точне найменування товару, його вагу (або кількість штук), вартість, країну, з якої товар імпортували або куди експортували, митницю, що проводила необхідні митні процедури, валюту, у якій оплачували вартість товару, місце, дату і спосіб оплати, посередника, фінансові гарантії. Цей закон набрав чинності з 1 липня 1919 р. Рада міністрів мала право продовжити термін його дії, розширити положення окремих статей тощо. Окрім того, до заяви додавалися акцизні марки на суму 4 мп. або 7 австрійських крон, рахунок-фактура, квитанція тощо [5, s. 3].

Окрім того, державні органи, зважаючи на складну економічну ситуацію, сприяли монополізації окремих видів товарів. Д. Мончинський писав, що у 1925 р. запроваджено монополію на продаж сірників [6, s. 284]. Як свідчить аналіз «Instrukcja w przedmiocie obrotu banderol zarałkowusch», Державна служба акцизних марок надсилала їх повітовим відділам і податковим управлінням казначейства у Варшаві та Лодзі, у виняткових випадках і митницям з дозволу Управління тютюнової монополії ще влітку 1919 р. Виручені кошти мали надходити до державного бюджету [7, s. 3–4].

В одному з номерів за 1920 р. йшлося про розпорядження, яке стосувалося усіх митниць Другої Речі Посполитої. Інформовано підпорядковані митні структури про застосування

певного митного тарифу, що мав охоплювати різноманітні товари і вантажі на основі як матеріалів, із яких їх виготовляли, так і призначення. Доречно зауважити, що у деяких позиціях ураховувалися лише тарифи на матеріали виробів або використання, тому Дирекція департаменту мит рекомендувала звернути особливу увагу на цей складник під час митного огляду товару, радила застосовувати вищу тарифну ставку [8, s. 358].

Згадуване розпорядження інструктувало митні структури щодо умов огляду товарів і визначення тарифної ставки оподаткування лише тих товарів, які прибували на митницю, заборонялося їх власникові приховувати його якість, кількість, розкомплектування технічних засобів тощо. Якщо вантаж, представлений до митного огляду, мав окремі складники (цвяхи, шурупи, клей, шматки тканини, шкіри тощо), логічно було б визначати митний тариф на основі його загальної ваги. Варто зауважити, що розмір мита на товари, що підлягали оподаткуванню, залежав ще й від сировини, з якої виготовляли ті чи інші товари, позначеної у декларації. Особливо слід відзначити використання певних інструментів: теслярських, ковальських, слюсарних тощо [8, s. 358].

Натомість класифікація волокнистих виробів (пряжа, тканини тощо) визначалася за їхнім складом, способом виробництва, прикрасами і декораціями. Наприклад, тканини зі строка-тої пряжі підлягали оподаткуванню митом як фарбовані, з малюнком, вишитим візерунком, як «гладкі» тканини, викрійки, виконані за допомогою технічних засобів, оподатковувалися окремими митними зборами відповідно до матеріалу (бавовна, вовна, шовк тощо). Різнокольорові тканини відрізняли від набивних шляхом виділення декількох окремих ниток, перевірити їх було можна за однорідністю кольору на всій довжині. Товар, оздоблений прикрасами, окрім шовку, сріблом або золотом, відповідно оподатковувався вищою митною ставкою. Під час визначення якості тканин і виробів, що включали шовк, оздоблення сріблом та золотом, не мало перевищувати 10% від вартості товару. Відсотковий уміст шовку, срібла і золота визначався на підставі огляду поверхні товару з правого та лівого боків за кількістю ниток [8, s. 359]. Із метою надання митницям дієвих і практичних засобів в оподаткуванні товарів Дирекція департаменту мит подавала дві таблиці для визначення кількості висушеної і невисушеної пряжі [9, s. 365–366].

Для роз'яснення окремих митних правил Міністерство фінансів вимагало: якщо під час перевірки виявлені якість і кількість товару не відповідали реквізітам рахунку-фактури, що додавалася, стягували лише плату за ліцензію відповідно до параграфу 29 регламенту митних процедур. Митниця мала право проводити митний огляд за відсутності сторони, якщо вона відмовилася від юридичної допомоги під час її проходження [10, s. 986].

Митне оподаткування стосувалося також алкоголю залежно від міцності і марки. Так, оподатковувалися угорські вина від 16°, італійські (16 марок) – від 16,4° до 21,6°, іспанські (12 марок) – від 16° до 21°, португальські (10 марок) – від 18,4° до 21,8°, тирольські (2 марки) – від 16,4° до 17,7°, п'ємонтські (3 марки) – від 16,3° до 19,6°, сардинські (4 марки) – від 16,3° до 17,8°, ломбардські (1 марка) – біля 16°, тосканські (1 марка) – від 16,4°, венеціанські (1 марка) – 16,4°, грецькі (1 марка) – 17,3°, американські (1 марка) – 21°, австралійські (3 марки) – від 16,7° до 18°, французькі (1 марка) – вище 16°, різні (1 марка) – вище 16° [8, s. 359–360]. У Розпорядженні міністрів фінансів, промисловості і торгівлі від 21 березня 1921 р. продовжено термін дії наказу від 26 листопада 1920 р. із цього питання [11, s. 200].

Особливу увагу Дирекція департаменту мит звертала на функціонування фіскальних органів у Львові та Щецині, митниці у Познані, територіях, що свого часу перебували під російським впливом. Згідно зі статтею 6 першого розділу положення від 11 вересня 1920 р. про митний тариф та параграфу 6 Циркуляру від 13 грудня 1920 р. Міністерство фінансів зобов'язувало здійснювати імпортно-експортні операції на підставі дозволів Дирекції тютюнової

монополії, Управління імпорту та експорту щодо листового і різаного тютюну, цукру, кухонної солі, спирту та алкогольних напоїв тощо [12, s. 201]. Окремим розпорядженням регулювалися питання, пов'язані з дипломатичними представництвами, посольствами, місіями тощо. Дирекція департаменту мит рекомендувала звіти подавати через Міністерство закордонних справ до Міністерства фінансів [13, s. 201].

Закономірно, що підвищенням митних тарифів влада намагалася забезпечити наповнення державного бюджету. Відповідно до статті 14 Розпорядження від 11 червня 1920 р. про митний тариф, розмір додаткового платежу до митних зборів на товари регулювався нормою у розмірі регулювання 14900% (множник 150) [14, s. 363]. Воно набувало чинності з часу публікації у "Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej" щодо товарів зі сплатою митного збору під заставу. Підстава – Циркуляр міністрів фінансів, промисловості і торгівлі від 20 лютого 1920 р. Щодо товарів, які підлягали оплаті з додатковим митом у розмірі 1900 % – Постанова міністра фінансів від 11 січня 1921 р. Однак були й винятки на товари, готові до перевезення залізницею або морським транспортом, що вже офіційно зберігалися на митних складах [14, s. 365].

У відповідно до статті 14 Постанови міністрів фінансів, промисловості й торгівлі від 11 червня 1920 р. про митний тариф, його підвищено на товари «для розкоші» у розмірі 49,900% (множник мита 500). Це положення не поширювалося на товари, визначені Постановою від 18 серпня 1921 р. Однак воно стосувалося доплат до митного тарифу в розмірі 39,900% (множник 400) і тимчасово застосовувалося митницями для товарів «для розкоші» [15, s. 984]. До товарів «для розкоші» належали й окремі види харчових продуктів. Зважаючи на підготовку до святкування Різдва, влада Другої Речі Посполитої все ж таки відповідно до Ухвали сейму від 1 серпня 1919 р. та Постанови Ради міністрів від 26 травня 1919 р. звільнила від митних зборів на період від 7 грудня 1921 р. до 1 січня 1922 р. такі товари, як два види сирів, окрім делікатесних, коров'яче та овече масло, маргарин і штучне харчове масло [16, s. 984].

У «Komunikati Ministerstwa Skarbu» наголошувалося на повному звільненні від сплати мита із 7 грудня 1921 р. до 1 січня 1922 р. як «...турботі про бідне населення...» на попередньо зазначені продукти. Однак ця «турбота» була викликана ще й різким зростанням польської національної валюти, відповідно, й цінами на м'ясо, хліб, борошно, масло, сир, харчові жири та багато інших продуктів і товарів першої необхідності, що значно перевищувало їхню вартість на зовнішніх ринках. Влада зазначала, що «...виробники і оптовики, керовані почуттям громадянства, зважаючи на становище зубожілого населення, допоможуть владі знизити ціни на найнеобхідніші речі повсякденного вжитку...» [17, s. 985]. Відповідно до Ухвали сейму від 1 серпня 1919 р. та Постанови Ради міністрів від 26 травня 1919 р., із 7 квітня 1922 р. скасовано мито на свіжу морську рибу [18, s. 724].

Важливим чинником формування структурованої системи митної служби було утворення у Варшаві, Вільнюсі та Львові Дирекцій мит. Відповідно до статей 15 і 18 Указу від 3 січня 1918 р., статті 2, літера С, 14 і 15 параграфів закону від 31 липня 1919 р. про тимчасову організацію влади та податкових служб, засновуються зазначені структури у Варшаві, Вільнюсі та Львові. Територіально «Дирекція мит у Варшаві» охоплювала воєводства у Кельце, Лодзі, Варшаві, Любліні, Білостоку, на Волині, Поліссі, крім повітів: Сувальського, Августівського, Сейненського і Гродненського. «Дирекція мит у Вільнюсі» поширювала діяльність на такі воєводства: Віленське, Новогрудське, на повіти Сувальський, Августівський, Сейненський і Гродненський. «Дирекція мит у Львові» – на Краківське, Львівське, Станиславівське і Тарнопільське воєводства. Зі створенням «Дирекції мит у Львові» митні справи виведено з компетенції податкових палат у Львові та Кракові. Дирекції мит були вищими органами для митниць і митної охорони, підпорядковувалися безпосередньо Міністерству фінансів. Їхні компетенції передбачали контроль над митницями і митною охороною, діяльність, пов'язану

з наповненням державного бюджету, митний і прикордонний захист, контроль за особовим складом тощо [19, s. 949].

Висновки. “*Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*” є важливим джерелом вивчення історії митної справи, її впливу на різні аспекти суспільного та економічного життя у Другій Речі Посполитій. Бюлетень містив офіційні документи, пов’язані з митними питаннями, що стосувалися Міністерства фінансів, а саме: законодавчі акти, постанови, інструкції, звіти та інші документи, які відображали організаційну структуру, функції та регулювання митної системи у Другій Речі Посполитій. Його аналіз дає можливість досліджувати митну політику і практику, розуміти принципи та її стратегії, їхній вплив на економіку держави та зовнішньоекономічні взаємини. Інформація про митні тарифи, зміни в митній політиці були відображенням соціально-економічних процесів, що відбувалися у Другій Речі Посполитій на початку 1920-х років.

Література

1. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 19. Rok 1. Warszawa, 30 lipca 1919 r. 16 s.
2. Wykaz Skarbu Narodowego w dniu 30 czerwca r. b. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 19. Rok 1. Warszawa, 30 lipca 1919 r. S. 4.
3. Do wszystkich Urzędów Celnych. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 47–48. Rok III. Warszawa 31 grudnia 1921. S. 986.
4. Do wszystkich Urzędów Celnych. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 22–23. Rok III. Warszawa, 25 czerwca 1921. S. 365.
5. Komunikat Państwowej komisji przywozu i wywozu. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 19. Rok 1. Warszawa, 30 lipca 1919. S. 3.
6. Mączyński D. O akcyzie w Polsce w latach 1918–1939. *Czasopismo prawno-historyczne*. Tom LVII. 2005. Zeszyt 1. S. 284.
7. Instrukcja w przedmiocie obrotu banderol zapalkowych. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 19. Rok 1. Warszawa, 30 lipca 1919. S. 3–4.
8. Do wszystkich Urzędów Celnych. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 19. Rok 1. Warszawa, 15 maja 1920. S. 358–360.
9. Do wszystkich Urzędów Celnych. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 19. Rok 1. Warszawa, 15 maja 1920. S. 365–366.
10. Do urzędów celnych w sprawie wyjaśnienia niektórych przepisów celnych. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 47–48. Rok III. Warszawa 31 grudnia 1921. S. 986.
11. Rozporządzenie Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 21 marca 1921 roku. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 12. Rok III. Warszawa, 31 marca 1921. S. 200.
12. Do Dyrekcji Skarbu we Lwowie i Cieszynie, Dyrekcji Ceł w Poznaniu oraz do wszystkich Urzędów Celnych w b. zaborze rosyjskim. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 12. Rok III. Warszawa, 31 marca 1921. S. 201.
13. Do Dyrekcji Skarbu we Lwowie i Cieszynie, Dyrekcji Ceł w Poznaniu oraz do wszystkich Urzędów Celnych. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 12. Rok III. Warszawa, 31 marca 1921. S. 201.
14. Rozporządzenie Ministra Skarbu i Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 17 maja 1921 roku w przedmiocie podwyższenia agio od cla na towary o charakterze zbytkownym. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 22–23. Rok III. Warszawa, 25 czerwca 1921. S. 363, 365.
15. Rozporządzenie Ministra Skarbu oraz Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 30 listopada 1921 r. o podwyższeniu dopłaty (agio) do cla. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 47–48. Rok III. Warszawa 31 grudnia 1921. S. 984.
16. Rozporządzenie Ministra Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 5 grudnia 1921 roku w przedmiocie ulgi celnej dla masła i sera. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 47–48. Rok III. Warszawa 31 grudnia 1921. S. 984.

17. KOMUNIKAT MINISTERSTWA SKARBU. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 47–48. Rok III. Warszawa, 31 grudnia 1921. S. 985.
18. Rozporządzenie Ministra Skarbu oraz Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 15 lipca 1922 r. uzupełniające rozporządzenie z dn. 7 kwietnia 1922 r. o ulgach celnych. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 21. Rok IV. Warszawa, 31 sierpnia 1922. S. 724.
19. ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTROW z dnia 11 października 1922 roku w przedmiocie ustanowienia Dyrekcji ceł, jako okręgowych władz II Instancji na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*. Nr. 26. Rok IV. Warszawa, 10 listopada 1922. S. 949.

References

1. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu* (30 lipca 1919 r.) [Official Journal of the Ministry of Treasury (July 30, 1919)] 19, 16 [in Polish].
2. Wykaz Skarbu Narodowego w dniu 30 czerwca r. b. (30 lipca 1919) [List of the National Treasury on June 30 this year]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, Nr. 19, Rok 1, Warszawa, S. 4. [in Polish].
3. Do wszystkich Urzędów Celnych (31 grudnia 1921) [To all Customs Offices]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 47–48, 986 [in Polish].
4. Do wszystkich Urzędów Celnych (25 czerwca 1921) [To all Customs Offices]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 22–23, 365 [in Polish].
5. Komunikat Państwowej komisji przywozu i wywozu (30 lipca 1919) [Statement of the State Import and Export Commission]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 19, 3 [in Polish].
6. Mączyński D. (2005). O akcyzie w Polsce w latach 1918–1939 [About excise duty in Poland in 1918–1939]. *Czasopismo prawno-historyczne*, 1, 284 [in Polish].
7. Instrukcja w przedmiocie obrotu banderol zapałkowych (30 lipca 1919) [About excise duty in Poland in 1918–1939]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 19, 3–4 [in Polish].
8. Do wszystkich Urzędów Celnych (15 maja 1920) [To all Customs Offices]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 19, 358–360 [in Polish].
9. Do wszystkich Urzędów Celnych (15 maja 1920) [To all Customs Offices]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 19, 365–366 [in Polish].
10. Do urzędów celnych w sprawie wyjaśnienia niektórych przepisów celnych (31 grudnia 1921) [To customs offices regarding clarification of certain customs regulations]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 47–48, 986 [in Polish].
11. Rozporządzenie Ministrow Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 21 marca 1921 roku (31 marca 1921) [Regulation of the Ministers of Treasury and Industry and Trade of March 21, 1921]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 12, 200 [in Polish].
12. Do Dyrekcji Skarbu we Lwowie i Cieszynie, Dyrekcji Ceł w Poznaniu oraz do wszystkich Urzędów Celnych w b. zaborze rosyjskim (31 marca 1921) [To the Treasury Directorate in Lviv and Cieszyn, the Customs Directorate in Poznań and to all Customs Offices in the former Russian partition]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 12, 201 [in Polish].
13. Do Dyrekcji Skarbu we Lwowie i Cieszynie, Dyrekcji Ceł w Poznaniu oraz do wszystkich Urzędów Celnych (31 marca 1921) [To the Treasury Directorate in Lviv and Cieszyn, the Customs Directorate in Poznań and all Customs Offices]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 12, 201 [in Polish].
14. Rozporządzenie Ministra Skarbu i Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 17 maja 1921 roku w przedmiocie podwyższenia agio od cla na towary o charakterze zbytkownym (25 czerwca 1921) [REGULATION of the Minister of Treasury and the Minister of Industry and Trade of May 17, 1921 regarding the increase in the duty fee for luxuries]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 22–23, 363, 365 [in Polish].
15. Rozporządzenie Ministra Skarbu oraz Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 30 listopada 1921 r. o podwyższeniu dopłaty (agio) do cla (31 grudnia 1921) [REGULATION of the Minister of Treasury and the Minister of Industry and Trade of November 30, 1921 on increasing the subsidy (agio) to customs duties]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 47–48, 984 [in Polish].
16. Rozporządzenie Ministra Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 5 grudnia 1921 roku w przedmiocie ulgi celnej dla masła i sera (31 grudnia 1921) [REGULATION of the Minister of Treasury and Industry and

Trade of December 5, 1921 regarding customs relief for butter and cheese]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 47–48, 984 [in Polish].

17. KOMUNIKAT MINISTERSTWA SKARBU (31 grudnia 1921) [ANNOUNCEMENT FROM THE MINISTRY OF TREASURY]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 47–48, 985 [in Polish].

18. Rozporządzenie Ministra Skarbu oraz Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 15 lipca 1922 r. uzupełniające rozporządzenie z dn. 7 kwietnia 1922 r. o ulgach celnych (31 sierpnia 1922) [REGULATION of the Minister of Treasury and the Minister of Industry and Trade of July 15, 1922, supplementing the regulation of April 7, 1922 on customs relief]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 21, 724 [in Polish].

19. ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 11 października 1922 roku w przedmiocie ustanowienia Dyrekcji ceł, jako okręgowych władz II Instancji na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego (10 listopada 1922) [REGULATION OF THE COUNCIL OF MINISTERS of October 11, 1922 on the establishment of the Customs Directorate as the district authority of the Second Instance in the area of the former Russian and Austrian partition]. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu*, 26, 949 [in Polish].